

Хореографічна та театральна культура України: педагогічні та мистецькі виміри/ упор. Підлипська А.М. – Київ: КНУКіМ, 2013. – С. 241-245 (збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції)

УДК 371+379.036

Білоусенко І.В.

м. Херсон

**РЕТРОСПЕКТИВНИЙ
АНАЛІЗ МИСТЕЦЬКО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
КЕРІВНИКІВ ХУДОЖНІХ ТАНЦЮВАЛЬНИХ КОЛЕКТИВІВ
ХЕРСОНЩИНИ 50-90-х РОКІВ ХХ СТОЛІТТЯ.**

У сучасну епоху глобалізаційних процесів, коли руйнуються кордони між країнами та народами, важливим стає усвідомлення унікальності та неповторності духовних надбань етносів, серед яких гідне місце посідає народне хореографічне мистецтво. Осмислення різних видів мистецтва сприяє самоідентифікації народів, що особливо актуально в умовах сьогодення.

Грунтовні теоретичні праці в галузі української народної хореографічної культури В. Верховинця, А. Гуменюка, В. Василенка стали фундаментом сучасних наукових досліджень у цій галузі С. Легкої, В. Шкоріненка, К. Кіндер, О. Мерлянової тощо. Останнім часом відбувається значне поживлення в розробці регіональних проблем української етнохореографії (Галичина – О.Пастух, Закарпаття – О. Голдріч, Поділля – В. Тітов, Волинь – М. Полятикін, Гуцульщина – Б. Стасько, Закарпаття – К. Балог, Покуття – Д. Демків тощо). Дослідження танцювального мистецтва окремих регіонів, локальних зон сприяє створенню комплексної історії розвитку народної хореографічної культури в Україні [3, с. 77]. Мета публікації є виявити місце та роль мистецько-педагогічної діяльності керівників художніх танцювальних колективів Херсонщини 50-90 –х років ХХ століття для мистецько-культурологічного простору України.

Культурно-мистецькі надбання українського народу були і залишаються об'єктом наукових інтересів сучасних дослідників. Нині завдяки наполегливій праці істориків, культурологів, мистецтвознавців здійснюється поступове реставрування реальної картини розвитку вітчизняної культури. Однак без врахування її локальних особливостей неможливо досягти об'єктивних наукових результатів. Тому при розв'язанні даного завдання значною мірою виправдовує себе регіональний підхід: він стає важливою умовою створення цілісної й водночас різнобічної характеристики широкого спектра художніх явищ [2, с. 30]. У повоєнні роки розвиток хореографічного мистецтва регіону був нероздільно пов'язаний із діяльністю Леоніда Йосиповича Малінського в аматорському танцювальному ансамблі Палацу культури Херсонського

суднобудівного виробничого об'єднання імені 60-річчя Ленінського Комсомолу, що згодом отримав назву «Світанок» (рік заснування – 1955 р.). У репертуарі колективу були танці різних народів: російські, угорські, молдавські, циганські, румунські, білоруські. Така різноманітність була серйозною школою для танцюристів. Змужіння колективу проходило поступово, в наполегливій праці. Ознаки його яскраво вималювалися на республіканському фестивалі самодіяльного мистецтва у 1957 р. Тоді колектив виборов третє місце. Художній керівник і постановник ансамблю вмілим добром репертуару та вимогою глибокого розкриття образів досяг високого рівня виконавської майстерності учасників ансамблю, що стала взірцевою не тільки для аматорських хореографічних колективів, але й для професійних ансамблів танцю. Танці Л.Й.Малінського вирізняються різноманітністю малюнків. У «Сторінках безсмертя», «Херсонських вечорницях», «Українській рапсодії», «Вершниках», «Танечці» саме малюнки, їх органічний перехід одного в інший стають основним засобом розкриття образності. Методика роботи Л.Й.Малінського видозмінювалась, формувалась й утверджувалась в процесі багаторічної роботи колективу. Танці, музика й пісні, образотворче мистецтво органічно злилися задля розкриття художніх образів, сформувалося самобутнє обличчя ансамблю: емоційна яскравість, неповторність стилю виконання, висока сценічна культура. Застосування принципів драматургії не тільки в постановці окремих номерів, а й у побудові танцювальних програм сприяли створенню узагальненого танцювального образу українського народу. Л.Й. Малінський приділяв велику увагу різнобічному вихованню виконавців, звертаючи увагу не лише на технічний бік танцювальної майстерності, а й на розвиток акторських здібностей, задля розкриття глибоко психологічних образів на сцені. У 1963 році заводському танцювальному колективові було присвоєне звання «Самодіяльний народний ансамбль танцю», а в 1967 році – звання «Заслужений ансамбль танцю УРСР». Своєрідним творчим підсумком багаторічної праці Л.Й. Малінського стала програма звітнього концерту Самодіяльного ансамблю народного танцю Херсонського будинку культури суднобудівників, який відбувся 25 квітня 1964 року, а саме: «На привалі» - фрагмент із композиції, присвяченій 20 – річчю визволення Херсонщини від фашистських загарбників, «Вершники», «Бульба» (білоруський танець), танцювальна картина «Пташниця», «Шапте-Скер» (румунський танець), хореографічна картина за мотивами казки «Бабка й мураха», «Херсонські вечорниці» (акомпаніатори – В.Фадін, В.Стернок та естрадний оркестр під керівництвом В.Ананієвського). У 1968 році колектив очолив колишній танцівник ансамблю пісні та танцю Чорноморського флоту Адольф Володимирович Уманов. У цьому ж році ансамбль отримує своє поетичне ім'я «Світанок» - як символ юності, розквіту, свіжості почуттів, чистоти помислів. Як і будь-який інший вид мистецтва, народна танцювальна культура є одним із універсальних способів духовно-практичного освоєння світу, що відіграє велику роль у міжнаціональному спілкуванні людей. Це надає їй особливого значення в традиційній структурі духовного буття цивілізації. Народний танець є носієм культурного коду народу, втілює важливі риси національної культури, є ретранслятором системи цінностей (суспільні традиції, норми, зразки, ідеали тощо). Традиція дає найбільш точне уявлення про пластичну лексику. Мабуть,

у жодному з мистецтв вона не відіграє такої ролі, як у хореографії. Використовуючи ці джерела, постановники з кожним новим оригінальним твором повертають до лексичної скарбниці втрачені рухи [1, с. 10]. Продовжуючи традицію колективу, а саме – пропагування народного хореографічного мистецтва А.В. Уманов створює нову концертну програму, до складу якою увійшли танці народів світу, які характеризувалися поетичним натхненням, стрімким ритмом, ліричною граціозністю, високою майстерністю виконання. У 1970 році колектив стає лауреатом республіканського та всесоюзного фестивалю художньої самодіяльності. Протягом 1970 – 1971 року ансамбль «Світанок» гастролює у Італії, зокрема бере участь у Днях СРСР у Італії, а у 1972 – 1974 р - на батьківщині К.Е. Ціолковського (м.Калуга), виступає на ВДНГ СРСР у Москві, де був нагороджений медаллю та дипломом, бере участь у телепередачі Центрального телебачення «Моя адреса – Радянський Союз», виступає перед делегатами X з'їзду профспілкових організацій, бере участь у звітньому концерті Херсонської області перед трудящими Києва, успішно захищає перед республіканською тарифікаційною комісією звання «Заслужений самодіяльний ансамбль танцю УРСР». Велика кількість провідних балетмейстерів України вийшло саме з «Світанку»: В.Буканова, В.Стадник, З.Тріполець, Н.Білокриницька, Г.Коржова, В.Чуба (керівник та головний балетмейстер самодіяльного народного ансамблю «Таврія» Палацу культури і техніки текстильників, завідувач кафедри народносценічної, сучасної хореографії Херсонського державного університету, художній керівник народного ансамблю танцю «Чубарики»).

У 1975 році художнім керівником ансамблю стає Юрій Іванович Сердюков, колишній соліст вокально-хореографічного ансамблю «Веснянка» Херсонської обласної філармонії. З появою молодого балетмейстера репертуар колективу поповнився новими постановками – жартівливим танцем «Глечик», закарпатським «Увиванцем», «Вітальний», «Поліська полька», «Лявоніха», «Балада про прапор» - хореографічна композиція, присвячена героям Великої Вітчизняної Війни.

З 1982 року колектив очолює випускник Київського державного інституту культури ім.О.Корнічука Олександр Григорович Величко.

Отже, вплив ансамблю «Світанок» на розвиток хореографічного мистецтва виявляється в трьох аспектах: власне мистецькому, хореографічному (принципи обробки фольклорних номерів, лексичні, тематичні, режисерські знахідки тощо); педагогічно-просвітницькому (виховання спеціалістів різного спрямування в галузі хореографії – виконавців, керівників колективів, викладачів тощо); загальнокультурному (залучення елементів обрядів, інтерпретація народних традицій хореографічними засобами, сприяння естетичному розвитку та духовному оздоровленню суспільства тощо) .

Література:

1. Легка С.В. Українська народна хореографічна культура ХХ ст.: автор канд. дис. на здобуття ст. кан. істор. наук. – К. – 2003. – 23 с.
2. Реброва О.Є. Художня ментальність як основа духовності особистості/ О.Є. Реброва// Художньо-педагогічні питання; матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. СПДМ (XI «ЕРТА»). – Вип. IV. – Х., 2008. – С.28 – 37.

3. Реброва О.Є. застосування регіонального підходу в професійній підготовці майбутніх учителів мистецьких дисциплін/ О.Є. Реброва// Вісник ЛНУ імені Т. Шевченка №6 (193), Ч. II. – 2010. – С. 76 – 85.

Література: